

MARKOVITS JUDIT

A báránybőrbe bújt farkas

Egy anya története

Egykor a fenti kifejezést írtam megjegyzésként egy anyáról a határidőnaplómbe, amibe a napokban újra beleolvastam.

A fiatalasszony, akiről szó lesz, állandóan a jóhiszeműséget kérte számon tőlem, amikor szülői-nevelői magatartását helytelenítettem. Hamar kiderült, hogy csak önigazolásért, lelki megkönnyebbülésért fordult hozzám. Életvitelén változtatni soha nem állt szándékában, még a fia érdekében sem.

A fogadóórákon mindig kellemes benyomást keltett ápolt külsejével, tüntető kedvességével. Általában pontosan érkezett a találkozóinkra. Elesettséget sugallva gyakran elfojtott hangon kezdte a beszélgetést, aztán a kölcsönös tiszteletkörrök után, konkrét és számára kellemetlen kérdéseimet követően egyre emeltebb hangon próbált meggyőzni az igazáról. Kényes pontoknál mindig előbújt belőle a sértett anya, akit – ahogy ő fogalmazott – „senki nem akar megérteni”.

Verbális birkózásaink végén, engesztelésül, biztosított arról, hogy a jövőben is minden fogadóórámra el fog jönni. Úgy vélte, beszélgetéseink tanulságosak. Számára a gyereke az egyetlen örömforrás, mindent érte tesz. Nem kellett hívni soha, jött magától, éveken át.

Elmondása szerint egyetlen fia egészen kamasz koráig normálisan viselkedett vele. Akkor „valami történhetett” a fiúval, elkezdődtek a viták, megromlott köztük a viszony. Mint „gondos anya, aki szeret elébe menni a bajoknak”, meg se várta az intézményi beutalót, a gyerek második agresszív szembeszegülésénél maga kérte a nevelési tanácsadó segítségét.

Már az első vizsgálatból kiderült, hogy a gyermeknek magas az IQ-ja, ami részben magyarázza a fiú hiperérzékenységét. Ennél a pontnál az anya ellágyulva ecsetelte gyermeke – tanítói által is emlegetett – jó felfogó képességét,

örökös kíváncsiságát, eredeti gondolkodását tükröző sajátos szófordulatait.

Ezt én is csak megerősíteni tudtam, hiszen gyakran dicsértem Gyuri kreativitását. Sohasem elégitette ki egyetlen megoldás, folyton kérdései voltak.

– Ktől várod okos kérdéseidre a válaszokat? – érdeklődtem egyszor óra után a gyereknél.

– Többnyire magam keresem, könyvekből, a netről, ritkábban anya mostani élettársától.

– Őt hogy hívják?

– Nem is tudom, mi az igazi neve... Fatert szoktam mondani nekik, arra eddig mindig így hallgattott.

Eszembe jut egy pillanatkép Gyurkáról. Férjemmel a közeli parkban sétálva felfigyeltünk egy harsány gyerekcsapatra. Hét vége lévén, érdekelt, miért végeznek alaki gyakorlatokat a kiskamaszok. Közelítve a helyszínhez, felismertem közöttük a többieknél kicsit idősebb Gyurkát, aki a leendő cserkészeket trenírozta. Olyan nagy figyelemmel és odaadással, hogy közben észre sem vett bennünket. Ha nem járunk arra, ezt az arcát sosem ismertem volna meg.

Egy másik alkalommal lehorgasztott fejfel bambult maga elé Gyurka. Érezte haragomat, amiért a kapuból kellett visszajönnöm miatta. Mellé ültem a padra. Percekig nem szóltunk egymáshoz, aztán ő végül egy bocsánatkéréssel indított. Ez kissé megenyhített.

Elmondta, mi történt: a fiúvédéc falára lerajzolta egyik tanárát, meglehetősen obszécen beállításban.

Pechjére, éppen végzett a karikatúrával, amikor az illető benyitott, mert őt kereste. Péntek délután háromkor robbant ki az ügy, a kolléga őrzöngött, fegyelmit követelt. Gyurkán látszott a megbánás, és tőlem remélt védelmet, mert az osztályfőnöke már nem volt az épületben. Tőle sok jóra amúgy sem számíthatott volna, mert, saját szófordulatával, „tele volt a hócipője” Gyurka dolgaival, annyi bosszúságot okozott neki az előző évben.

Az igazgatói tárgyaláskor ragaszkodtam a törvényi előírásokhoz, hogy fegyelmi csak a megelőző fokozatok után adható. Az érintett kollégának persze ez nem tetszett. Év eleje lévén Gyurkának még csak néhány hiányzása és figyelmeztetése volt. Hiába

hivatkozott a kolléga a korábbi évek dolgaira, el kellett fogadnia az alapelvet, hogy minden tanév egy új esély, tiszta lap. Így hát viszonylag hamar végeztünk az üggyel. Igazgatói megrovás lett a vége. S el kellett tüntetnie a „művét”.

Végszóra befutott az anyuka is, és teljes mellbedobással védelmére kelt a gyerekének, amikor még az eset részleteit sem ismerte. Érezhetően valamiért imponálni akart a fiának.

Saját gyereke volt kénytelen rászólni, hagyja már abba a kárálást, viselkedjen, örüljön annak, hogy ő már megállapodott az igazgatóval és a tanárával.

Ekkor a mama egy hirtelen váltással a fiatal kollégához fordult:

– Mostantól nem járhat magához a fiam

délutánonként szakkörre!

Hát, erre a büntetésre nem számított sem a gyerek, sem a tanára.

Pár nappal az eset után említette a kolléga, hogy az anyuka nem is tudja mekkorát hibázott, amikor eltiltotta Gyurit a szakkörtől, mert annyira tehetségesnek vélte a fiút, hogy – viselkedési problémái ellenére – vállalva külön felkészítést, az OKTV-n szeretne volna indítani. Nagyon sajnálta a kialakult helyzetet, hiszen az anya egy siker lehetőségétől fosztotta meg a fiát. Azt viszont örömmel tapasztalta, hogy attól kezdve a fiú durva órai megjegyzései elmaradtak, javult közöttük a viszony.

Többször is beszéltem hosszabban Gyurkával az évek során. Mindig szívesen vette, sőt örült, amikor kizárólag vele foglalkoztam. Sohasem alakoskodott, nyersen és őszintén kitálalta, ami a szívét nyomta. Rossz volt hallani osztályfőnöke lemondó hozzáállásáról, ahogyan a fiút kezelte. Néhány kudarcral végződött esetük után

felhagyott a viselkedés valódi okainak a keresésével, megmaradt a kisebb energiát igénylő megoldásnál: a büntetéseknél. Emiatt egyre romlott a kapcsolatuk.

Többször jeleztem az osztályfőnök kollégának, hogy ez a fiú a figyelmének elnyeréséért provokálja őt az óráján. Ne értékelje túl konfliktusait, mert azok valódi okai a családban gyökereznek. Próbáljon meg a gyerek lelki problémáihoz megértőbben közelíteni, biztosan meg fog nyílni neki is, csak adjon alkalmat rá.

Pár héttel később Gyurkánál rákérdeztem: hogyan alakult helyzete az osztályfőnökkel, meghallgatta-e valamikor. De a helyzet nem változott. Az elutasító osztályfőnöki hozzáállásnak pedagógiai következménye az lett, hogy a társai kezdetben burkoltan, később már nyíltan is kiközösítették. Egyszerűen a csoport átvette a vezető magatartását. Ebbe az intolleráns közegbe járt be naponta, így utólag nehezen tudom elképzelni, hogyan tudta ezt elviselni.

Mivel a nagyobb gimnazisták bizonyos tantárgyakat más osztálybeliekkel összevontan tanultak, sajnos, ez a pszichés bántalmazás járványként terjedt az évfolyamon. Logikus következményeként a felnőtti minta átvételének. Nem csodálkozhatunk azon, hogy Gyuri mind gyakrabban kiborult, feszültségeit és indulatait egyre nehezebben tudta kezelni az iskolában.

A pályaválasztás közeledtével, a tizenegyedik évfolyam vége felé, a diákok egyre jobban igyekeztek. Mivel zavarta őket az órai haladásban, még kevésbé tűrték Gyurka rendbontásait. A zavarás változatos for-

mái közé tartozott érzelmi tiltakozásként még az is, hogy váratlanul, felkészültségét megvillantva, nyeglén beleszólt az óra menetébe. Általában a legrosszabb pillanatban, lelőve akár a didaktikai poént is.

Az illető tanár pedagógiai intelligenciájától és helyzetfelismerő képességétől függött, mivé fejlődtek ezek a csaták.

Valószínűleg ezen érzelmi kilengései miatt a kollégák sűrűn emlegették depresszióra hajlamos gyerekként, mentséget keresve ezzel a viselkedésére, de a saját tehetetlenségükre is.

Ezért küldtük mi is Gyurkát gyermekpszichológushoz. A szakember megállapította, hogy esetében nincs szó depresszióról, ő inkább dühös volt az anyjára, mert sorozatosan figyelmen kívül hagyta szükségleteit, és rendszeresen belegázolt érzelmeibe, amikor beállított egy-egy újabb idegennel.

Ez volt visszatérő szomorúságának oka. Reálisan látta a helyzetét, volt elképzelése életpályájáról, tudott örülni apróságoknak, kötődött néhány emberhez. Gyurka meghálált minden biztató szót, vagy megértő gesztust, bárkitől érkezett.

Igyekeztem haragját átterelni és így feszültségét oldani, mentálhigiénés módszerrel, rávezetve a több szempontú értékelés hasznosságára. Ezek egyfajta önismereti, fejlesztő játékok voltak. Mindezek ellenére éreztem rajta, helyzete folyamatosan romlik az osztályban, a többség már kiközösítette.

Az utolsó években egyre nehezebbé vált a kapcsolattartásunk, mert már nem

megmaradt a kisebb energiát igénylő megoldásnál: a büntetéseknél

a pszichés bántalmazás járványként terjedt az évfolyamon

tanítottam. Abban állapotunk meg, hogy kéthetente meglátogat, és tájékoztat dolgairól. Természetesen iskolai teljesítményét az osztálynaplóból folyamatosan figyelemmel kísérhettem, és az őt tanító kollégáktól is naponta hallottam felőle.

Megszaporodó iskolai lógásai miatt többször felugrottam hozzájuk, az okokat tudakolva. Volt rá eset, hogy azért hiányzott, mert az anyja és az éppen aktuális élettársa alaposan összekaptak, ebbe aztán ő is belekeveredett, aminek jól látható nyomait viselte az arcán, és emiatt szégyellt kimenni az utcára.

Otthoni szorongásairól, lelki sérüléseiről korábban legtöbbit a kérdéseiből tudhattam meg.

– Tessék mondani, mikor jogos megverni egy gyereket?

– Miért kell nekem szót fogadnom egy ismeretlennek, akit anyám megint felhozott?

– Miben korlátozhat engem egy számomra idegen?

Lassan összeállt a szomorú kép: Gyurkának tizenhat éves koráig őt „apukát” kellett kibírnia az anyja mellett, aki minden előzetes jelzés nélkül, egyszerűen hazavitte különböző előéletű és általa is felszínesen ismert élettársait. Olyankor neki azonnal, nem egyszer az éjszaka közepén, a saját kis kuckójából át kellett hurcolkodnia az „átjáró” nagyszobába, amiért helyből utálta a „legújabbat”, de különösen az anyját, aki sohasem volt tekintettel rá.

Persze, akadt köztük „jó fej” mérnök is, akit később megkedvelt és számíthatott rá a matekban. „Kár, hogy csak egy évig élt nálunk!”- mondta róla.

A legutolsó egy hatalmaskodó „vadállat” volt, sűrűn eljárt a keze, ha ellentmon-

dott neki a kamasz fiú. Amikor beivott, minden ok nélkül ordította és megverte őket.

Aktuális mulasztása okát megtudni mentem hozzájuk. Éppen egy ilyen eset után találtam otthon, olyan rossz állapotban, hogy azonnal orvoshoz kísértem látélet felvételére. Az édesanya, aki mindaddig együttműködést mutatott velem, önmagából kikelve, még aznap feljelentést tett az önkormányzatnál az iskola beavatkozása miatt. Olyan ostoba volt, hogy a gyámügyön még az orvosi szakvéleményt is meglengette, ami szerint a fia kis híján elveszítette a látását a párja brutalitása miatt. Azt is „corpus delicti”-ként akarta felhasználni ellenem.

Azonnal ügygyé terebélyesedett Gyurka története, amikor az orvosi látélet szerint kiderült, hogy átmenetileg elvesztette a látását az egyik szemére.

Végre a szociális munkás kolléganő, akivel a család ügyében évek óta kapcsolatban voltunk, a fizikai bántalmazás miatt hivatalos eljárást indított. Évekkel később elismerte, túl sok időt fordított a szülői nevelés átprogramozására, újabb és újabb együttműködési szerződésekre, mert a mama mindig visszaélt a helyzettel, esze ágában sem volt megváltozni. Csak áltatta a családgondozót és a pszichológust azzal, hogy többé nem fogja a fiát hasonló veszélynek kitenni.

Az évek során Gyurka súlyosbodó dolgairól (trágár szóhasználat, dohányzás, csavargások, rongálások, italozás az iskolai kiránduláson, verekedések stb.) folyamatosan kapott minden partnerintézmény jelzéseket tőlem és az osztályfőnököktől. A korábbi iskolai kihágásai kevésnek bizonyultak az intézkedéshez, még Gyurka lefelé tendáló

ügygyé terebélyesedett Gyurka története

év végi bizonyítványával és növekvő óraszámú mulasztásaival együtt is.

Amint elővették az anyát, és tárgyalásra került sor, színlelt jóindulatának álcáját levetve, ellenséges hangra váltott. Mindenben az iskolát hibáztatta, sőt, letagadta mindazt, amit mi a fiáért tettünk éveken át. Semmiféle belátásra nem volt hajlandó.

Akkor kezdett csak ocsúdni, mikor a fia kapott szót, és megemlítette azt az anyai „színjátékot” is, amit egykoron előadott nekünk az igazgatói szobában. Tudta jól, az egész csak arra irányult, hogy megnyerje őt, a legújabb nevelő apuka elfogadása érdekében. Ezt már nem tagadhatta le, mert többen ott voltunk a szem- és fültanúk közül. Emlékeztette anyját, mindvégig tisztában lehetett az illető férfi brutalitásával, mert már neki is lekent néhányszor. Legutóbb a fiú állt közējük. Keményen állta az ütleget, a rúgásokat, a fojtogatást. Csak védekezett,

ezért volt olyan sok súlyos sérülése. Ennél a pontnál az anya elsírta magát.

Gyurka már jócskán az ifjúkorba lépett, ezért a tárgyaláson megkérdezték szándékáról, ki mellett képzei el a jövőjét.

Határozottan kérte: a nagyapjánál, vidéken, ahol a közeli középiskolában szeretne érettségét tenni. Nyaranta nála mindig biztonságban

érezte magát, szereti az öregapját.

A napokban láttam a tévében nyilatkozni Gyurkát. Bár sokat változott, azonnal felismertem. Nagyon-nagyon megörültem neki. Jó volt hallgatni okos érvelését, szakmai hozzászólását egy mezőgazdaságról szóló riportban. A szeme fölött látszott az a bizonyos heg, amit az utolsó nevelőapja okozott. Alighanem a legvégső pillanatban avatkozott közbe a hivatal, és jó döntés született. (Vajon az anyjával most milyen lehet a kapcsolata?)

mindenben az iskolát
hibáztatta

„TUDÁS – HATALOM” – SAJTÓFOTÓ A HATVANAS ÉVEKBŐL

Az új nemzedék Budapest egyik új lakótelepén, a Csepel-Csillagtelepen.

A Tejút utcai 12 évfolyamos iskola III. osztályos növendékei tanulmányi sétán megtekintik a termelőszövetkezeti zöldség-kertészetet a lakótelep határában.

(MTI Fotó, Fényes Tamás felv.)